

שיחת ראשי הישיבה

דרך ה'

הרב אהרן ליכטנשטיין שליט"א*

כִּי יִדְעַתִּי לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנֵי וְאֶת אֶחָיו וְשִׁמְרוּ דְרֹךְ ה' לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט (בראשית י"ח, ט)

התורה מספרת שאברהם חינך את בני ביתו לשמור את דרך ה', אולם אינה מבארת למה כוונתה: מהי בדיוק אותה "דרך ה'" שאותה ציווה אברהם את בניו ואת ביתו אחריו?

ניתן להסביר ביטוי זה כפשוטו, ולומר שדרך ה' היא הניסיון להינדמות לה' ולנהוג בדרך שבה נראה לנו שהוא נוהג, כדברי חז"ל בכמה מקומות:

מה המקום נקרא רחום וחנון, אף אתה הווי רחום וחנון ועשה מתנת חנם לכל. מה הקב"ה נקרא צדיק... אף אתה הווי צדיק. מה הקב"ה נקרא חסיד... אף אתה הווי חסיד... (ספרי עקב מ"ט)

מה הוא מלביש ערומים... אף אתה הלבש ערומים. הקב"ה ביקר חולים... אף אתה בקר חולים. הקב"ה ניחם אבלים... אף אתה נחם אבלים. הקב"ה קבר מתים... אף אתה קבור מתים (סוטה יד.)

אולם הרמב"ם בהלכות דעות הולך בכיוון קצת שונה. כידוע, המילה 'דעות' ברמב"ם אינה מתייחסת להשקפות, אלא למידות ותכונות נפש. הרמב"ם פותח את הלכות דעות בכך, שלבני האדם ישנן תכונות שונות: יש אנשים שמהירים לכושר, ויש שאינם כועסים אלא לעתים רחוקות מאוד; יש אדם שהוא גבה לב מאוד, ויש שהוא שפל רוח ביותר, וכן הלאה. הרמב"ם קובע ששני הקצוות שבכל מידה ומידה אינם רצויים, והדרך הראויה לאדם היא דרך האמצע:

הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לו לאדם, והיא הדעה שהיא רחוקה משתי הקצוות ריחוק שוה, ואינה קרובה לא לזו ולא לזו (שם פ"א, ה"ד)

בהמשך קובע הרמב"ם, שהאוחז בדרך זו הולך בדרכו של הקב"ה:

ומצוין אנו ללכת בדרכים האלו הבינונים, והם הדרכים הטובים והישרים, שנאמר וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו (דברים כ"ח, ט). כך למדו בפירוש מצוה זו: מה הוא נקרא חנון, אף אתה היה חנון; מה הוא נקרא רחום, אף אתה היה רחום; מה הוא נקרא קדוש, אף אתה היה קדוש. ועל דרך זו קראו הנביאים לא-ל בכל אותן הכנויות: אך אפים ורב חסד, צדיק וישר, תמים גבור וחזק וכיוצא בהן, להודיע שהן דרכים טובים וישרים וחייב אדם להנהיג עצמו בהן ולהדמות אליו כפי כחו (שם, ה-ו)

הרמב"ם מסיים ואומר, שדרך זו היא היא דרך ה' המופיעה בפרשתנו:

* השיחה הועברה בשבת קודש פרשת ירא, וסוכמה על ידי הרב מתן גלידאי. סיכום השיחה לא עבר את ביקורת הרב.

...ולפי שהשמות האלו נקרא בהן היוצר, והם הדרך הבינונית שאנו חייבין ללכת בה, נקראת דרך זו דרך ה', והיא שלמד אברהם אבינו לבניו, שנאמר 'כִּי יִדְעַתִּי לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא וְגו'". וההולך בדרך זו מביא טובה וברכה לעצמו, שנאמר "לְמַעַן הֵבִיא ה' עַל אֲבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָיו" (פ"א, ה"ז)

הרמב"ם מבאר לנו במפורש, א"כ, מהי כוונת התורה כאשר היא מדברת על דרך ה', שאותה שאף אברהם להנחיל לבניו: הכוונה היא לדרך האמצע המפורסמת, שעליה הרחיב הרמב"ם את הדיבור בכמה מקומות.

הדבר נראה תמוה: וכי מניין לו לרמב"ם שזו היא כוונת התורה? אולי התורה התכוונה דווקא לתפיסה הפוכה, הגורסת שיש לאחוז בכל מידה בצורה הקיצונית ביותר: להיות הכי ענו, הכי נדיב, הכי רחום וכד'. האם רק משום שהרמב"ם עצמו מאמין שדרך האמצע היא הדרך הראויה, הוא 'מלביש' אותה על הביטוי דרך ה', ומפרש כך את דרכו החינוכית של אברהם אבינו?

מובן שאין לחשוך ברמב"ם שנהג כך, ויש להניח שהוא מסיק את פירושו מתוך הפסוקים. בהמשך הפסוק נאמר, שאברהם חינך את צאצאיו לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג, נ"ג) מפרש את המונחים 'חסד', 'צדקה' ו'משפט': לדבריו, 'חסד' הוא "ההפלה באיזה דבר שהופלג בו", כגון ההטבה עם מישהו יותר ממה שראוי לו; 'צדק', לעומת זאת, עניינו "להביא לכל בעל זכות את המגיע לו"; ו'משפט' הוא "הדין כפי הראוי על הנידון".

הרמב"ם ממשיך ומסביר, שכאשר אדם נותן צדקה לעני, למשל, אין זה 'חסד' אלא 'צדק', כיוון שבמעשה זה אדם נותן לנפשו את המגיע לה. נפש האדם שואפת לשלמות ולמידות טובות, וכאשר אדם נוהג בדרך זו, הוא עושה צדק עם הנפש שלו. 'חסד', לעומת זאת, הוא רק כאשר מדובר בהטבה גמורה, החורגת ממה שנדרש מצד מידות הנפש.

לפי הדברים הללו של הרמב"ם, ניתן להבין מה מביא אותו לפרש את הביטוי דרך ה' כפי שמפרש. כיוון שהפסוק ממשיך ואומר "לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט", ולא "לעשות חסד", מסיק הרמב"ם שאין מדובר כאן בתפיסה חינוכית הקוראת לאחוז בכל מידה באופן המופלג והקיצוני ביותר, אלא בגישה הגורסת שיש לאחוז בכל תכונה במידה הראויה, ולא לחרוג מן הדרך האמצעית.

יש להוסיף, שמן הפסוק עולה שכדי להגיע לידי עשיית צדקה ומשפט יש לבסס מערכת חיים של דרך ה'. אדם שעושה דברים מתוך שיקולים של אותו רגע, יכול לעשות פה ושם כמה דברים טובים, אולם לא יהיה זה תהליך מובנה ועקבי, ולא יהיה ניתן להעביר את הדבר לדורות הבאים. רק אדם שבנה לעצמו דרך חיים מובנית, שבה הוא שולט על תכונות נפשו ואוחז בכל מידה בצורה שקולה ומדודה, יכול לעשות צדקה ומשפט, וגם להנחיל את דרכו לבניו וביתו אחריו.

לכאורה דרך זו, שמתווה הרמב"ם בעקבות אברהם אבינו, אינה נראית קוסמת כל כך. בדרך כלל אנו שואפים לדבקות והתלהבות בעבודת ה', והנה בא הרמב"ם וקובע, שיש לעבוד את ה' בדרך שקולה ומדודה, ולא לחרוג מן המצב שבו ישנו איזון בין כוחות הנפש השונים. האם אין דרכו של הרמב"ם מובילה לעבודת ה' אפורה ומשמממת? האם אין כאן סכנה שאדם יגיע לבינוניות ויאבד את הרצון להתרומם ולהתעלות?

יתרה מזו; לכאורה קשה ליישב את שיטתו של הרמב"ם עם מה שכותב הוא עצמו בהלכות תשובה:

שאינו שולט על הרמה הרוחנית שבה הוא נמצא, יכול להגיע לרמות שאינן מתאימות לו ולחטוא.

כדי להגיע לרמות גבוהות של דבקות והתעלות, יש לבנות דרך חיים מסודרת ומובנית, שבה האדם שולט על תכונות נפשו ומידותיו. כאשר האדם חי באופן כזה, הוא יכול במקומות ובזמנים הנכונים להתעלות ולהגיע לרמות גבוהות של אהבת ה' ודבקות בו. מתוך דרך חיים של מידה בינונית, ניתן להגיע בצורה נשלטת לרגעים מיוחדים של מידה קיצונית.

הרמב"ם מדבר א"כ על שני רבדים בעבודת ה', שעומדים זה לצד זה. אסור לאדם לחיות רק את השגרה המופיעה בהלכות דעות, ולא לשאוף ולנסות להגיע לחוויה המרוממת של הלכות תשובה, אולם אסור גם לחיות באקסטזה של הלכות תשובה, מבלי לבסס קודם כל דרך חיים מסודרת ומובנית בהתאם להלכות דעות. רק אדם שבוה לעצמו דרך חיים מסודרת של "צדקה ומשפט", יכול לצאת ממנה לאהבת ה' חסרת הגבולות של שיר השירים, ואחר כך לחזור אל מערכת חיי השגרתיים בלא פגע. רק אדם שיש לו דרך סלולה כזו בעבודת ה', ולא אוסף של רגעי התלהבות דתיים, יוכל להנחיל את דרכו לבניו ולביתו אחריו.

וכיצד היא האהבה הראויה, הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה רבה עזה עד מאוד, עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה', ונמצא שוגה בה תמיד, כאלו חול'י האהבה, שאין דעתם פנויה מאהבת אותה אשה, שהוא שוגה בה תמיד, בין בשבתו בין בקומו בין בשעה שהוא אוכל ושותה. יתר מזה תהיה אהבת ה' בלב אוהביו שוגים בה תמיד, כמו שזנו "בְּכֹל לְבָבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ וּבְכֹל מְאֹדְךָ" (דברים ו', ה). והוא ששלמה אומר דרך משל "כִּי חֹלֵת אֶהְיֶה אֲנִי" (שיר השירים ב', ה), וכל שיר השירים משל הוא לענין זה (פ"י, ה"ג)

הרמב"ם אינו מדבר כאן על אהבה שקולה ומדודה, אלא על האהבה הגדולה ביותר שאדם יכול לחוש. הרמב"ם מצפה מן האדם להיות ממש 'חולה אהבה' ביחס לקב"ה. האם אין כאן סתירה ברורה לדבריו בהלכות דעות, שיש לברוח מן הקיצוניות, ולאחוז בכל מידה ותחושה ברמה בינונית ושקולה!?

התשובה היא, שאמנם ישנו ערך בכך שאדם יגיע לידי דבקות והתלהבות דתית, אולם לשם כך עליו לבנות לו דרך חיים של "צדקה ומשפט". אדם שישאף להיות באקסטזה דתית תמידית, וירוחץ כל חייו ברחובות בהתלהבות עצומה, יגיע מן הסתם לחוויות מרוממות בעבודת ה' שלו, אולם עלול להגיע גם למחוזות לא רצויים. אדם

צריך להתייחס אלי כמו שותף. אם אנחנו שותפים אז אני רוצה לבחור את הקבלן, ואת החנות בה נקנה, ואת הצבע של האבנים, ולהיות שותף אמיתי. אם אתה רוצה לעבוד מאחורי הגב שלי – אני לא אשלם לך כאילו שבנינו את זה ביחד¹.

טעם של בית

מעניין לראות שהעולם המסחרי מאוד מודע לעניין הזה. לחברות מסחריות יש אינטרס גדול מאוד שהצרכנים ירגישו כאילו שהם שותפים בחברה כדי שיהיו להם כל מיני רווחים. כשלקוח מחכה בתור ארוך לקופה זה מרגיז ולא נסלח, אך כשהוא מחכה על מפתן ביתו שלו – זה לא מה שגורם לו להחליף בית. כך אנו מקבלים פרסומות שמספרות לנו על סלקום שהיא המשפחה הסלולרית שלנו, אנחנו מקבלים תמונה של בית על מוצרים של תנובה, ושל משפחה צעירה על אריזות קורנפלקס.

כל המהלך הפרסומאי הזה מבוסס על כך ש"אנו חיים בעצם בשני עולמות: אחד שמתאפיין במערכות יחסים חברתיות והשני שמתאפיין בסחר שוק, ואנחנו מפעילים נורמות שונות במערכות היחסים השונות"².

גם מסוים בגישה זו, היא שאותן חברות מעוניינות במערכת יחסים חד צדדית. הם רוצים שהלקוח ירגיש שותף נאמן לחברה, אך יחד עם זאת הם מתייחסים אליו כמשאב לניצול או כמטרד. כשהחברה מפשלת אז אנחנו חברים טובים, אבל כשהלקוח מתלונן אז הכול בכפוף לתקנון.

בעיה זו דומה מאוד לחילוקי של בעל המאור, שלטענתו, כפי שמסביר הרב מדן, אי אפשר לבקש חלוקה שווה בתשלום (מבלי שיש הנאה שווה של שותפים), ובאותו זמן להקיף לבד את הגדר, בלי בקשת רשות ובלי התייעצות מוקדמת.

שותפות מוסדית

אני חושב שרעיון זה של שותף מול לקוח נכון גם במוסדות חינוכיים רבים. פעמים רבות יישמעו תלונות מפי תלמידים על כך שהם משלמים – ולכן אינם מבינים מדוע הם חייבים לנקות את

לחדש בה דבר

על שותפים ולקוחות

רונן שקל

מקיף וניקף

נאמר במשנה (ב"ב פ"א, מ"ג):

המקיף את חבירו משלש רוחותיו, וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית – אין מחייבין אותו; רבי יוסי אומר: אם עמד וגדר את הרביעית – מגלגלין עליו את הכל

על משנה זו כותב בעל המאור (ב: באלפס):

פי' כגון שגדר החיצון שהוא המקיף בנו ובין הפנימי הניקף ובמקום שנהגו לגדור בבקעה וקמ"ל במתני שאין מחייבין אותו לגדור בנו ובין חבירו עד שיהא שמור מארבע רוחותיו... ואילו מתחלה תבעו לגדור עמו דכ"ע מודו דמחייבין אותו אלא לפי שהקדים המקיף וגדר מדעת עצמו לפיכך באה משנתנו להודיענו שאין מחייבין את הפנימי לתת חלק במה שגדר החיצון בנו לבנינו עד שיהא שמור הפנימי מארבע רוחותיו ואם עמד וגדר את הדי' מצד רה"ד או שהקיפו מדי' רוחותיו וגדרו מדי' רוחותיו מגלגלין עליו את הכל...

סברה זו תמוהה, לכאורה. אם מדובר על מקום שנהגו לגדור, כך שאם המקיף פונה מראש לניקף ותובע ממנו לבנות עמו את הכותל, הוא יכול לכפות אותו – מדוע זה משנה שהוא דורש תשלום למפרע, לאחר מעשה? בכל מקרה הם היו בונים כותל ביחד, ומדוע שההסדר הפרקטי של תשלום ובנייה יגרור הבדל בדין?

הרב מדן מסביר בשיטת בעל המאור, שקיימים בעצם שני מסלולים לבנייה. מסלול ראשון, עליו מדובר בשתי המשניות הראשונות, הוא מסלול המבוסס על שותפות. במקום שנהגו לגדור, שותפים יכולים לחייב אחד את השני במעין 'תשלומי ועד בית', אפילו אם אין הנאה. מספיק שכך מנהג המקום, והשותפים מחויבים. המסלול השני, עליו מדובר במשנה ג', הוא בין אנשים שאינם שותפים. כאשר אחד בא ומקיף את השני ללא התייעצות מוקדמת וללא הפעלת שיקול דעת של השני – לא יצטרך הניקף לשלם, עד שיהנה הנאה ממשית מהכותל.

הרעיון שעומד מאחורי החילוק הזה, הוא הטענה שיכול הניקף לטעון כנגד המקיף: "אם אתה רוצה שאני אשלם כמו שותף, אתה

¹ סברה דומה הועלתה במאמרו של מנחם אדלמן על ברכת הפועלים כשעושיין בסעודתו, בהקשר של מערכות היחסים בין הפועל לבין בעל הבית.

² דן אריאלי בספרו "לא רציונלי ולא במקרה".

הכיתה. אם אנחנו משלמים את הכסף – למה שנהיה מחויבים לחוקים של המוסד? תלונות אלו ואחרות נובעות מתוך הרגשה פנימית של לקוח: אני משלם על שירות ואני רוצה לקבל אותו. כך קורה, באופן כללי, בכל מוסד. אם אדם נכנס למסגרת כלשהי ומרגיש כלקוח בה, אז ברגע שהמסגרת לא תתאים לו – הוא יעזוב. מדובר על שיקול קר של תשלום ותועלת. אם השירות מתאים לי אני אשתמש בו, ואם לא אז לא. שותף, לעומת זאת, שרואה פגם כלשהו במקום בו הוא נמצא – ישאף לתקן אותו ולשפר אותו ע"פ רוחו. כשאדם מרגיש שותף הוא מצד אחד יעביר ביקורת, ומצד שני יהיה מוכן להשקיע מאמצים בתיקון – ושני הדברים ינבעו מאכפתיות. נראה לי שאין מי שחולק שבמקומות כמו התא המשפחתי, עלינו להיות שותפים. אי אפשר להתייחס לבית כמו לבית מלון, ואי אפשר להתייחס להורים ולאחים כאל ספקי שירותים. אך כשמגיעים

למקומות שונים השאלות מתעוררות. כשאני נכנס לשיעור, האם השיקולים שלי הם אך ורק כמה מועיל לי השיעור לעומת הזמן שאני משקיע בו, או שיש גם קשר נפשי עם הרב ועם הכיתה? כשאני עושה קורס צילום, האם אני שותף בו או לקוח בו? כשאני הולך ברחוב, האם אני ארים לכלוך סתם כדי שהוא יהיה מקום טוב ויפה יותר, או שאני אתלונן לעירייה? לדעת, כל מקום ממנו אכפת לנו – שומה עלינו להיות שותפים בו. בין אם מדובר בסניף, בישיבה, או במדינה. ככל שיותר אנשים יתייחסו למסגרות שלהם כאל שותפים ולא כלקוחות, המסגרות הללו ילכו וישתפרו, ומערכות היחסים יהיו יותר חברתיות ונוחות לכל הנוגעים בדבר. במדינה של שותפים אנשים מתנדבים, עוזרים אחד לשני, נמנעים מהעלמת מס, ובסופו של דבר – כולם יוצאים ברווח.

”דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב” אשר טרגין*

הקדמה

פסוק זה מופיע בפרק נ"ה בנבואות ישעיהו, כחותם את נבואות הנחמה. נבואות אלו קוראים דווקא לפני ר"ה ויוה"כ משום שהם דורשים מבני ישראל לחזור בתשובה כדי שיתקומו נבואות הנחמה. מקור לכך שנבואות אלו מתייחסות לימים של ראש השנה ויום הכיפורים מצינו במסכת יבמות (קה):

אמר רב שמואל בר אבא אמר רב: מניין לגזר דין של צבור שאינו נחתם? אינו נחתם? והא כתיב (ירמיהו ב', כב): "כי אם תבקסי בַּנְתָּר וְתַרְבִּי לָךְ בְּרִית, נִקְתָּם עֲנֵךְ לְפָנָי!" אלא, מנין שאפילו נחתם מתקרע? שנאמר (דברים ד', א): "מי כה' א-להינו בְּכָל קְרָאנוּ אֱלֹהֵינוּ".

והכתיב (ישעיהו נ"ה, ו) "דְרֹשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ!" לא קשיא: הא ביחיד, הא בצבור. יחיד אימת? אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים

בגמרא זו למדים שהפרק בישיעיהו עוסק בתשובתו של היחיד, ולכן הוא יכול לקרוע את גזר דינו רק בימים שבין ר"ה ויוה"כ? מדוע הציבור יכולים לקרוע את גזר דינם בכל עת בשנה ואילו יחיד אינו יכול?

ההבדל בפעולת התשובה

כדי לענות על שאלה זו עלינו להתמקד בהבדל שבין הפסוק המתאר תשובה ברבים לעומת תשובת היחיד. היחיד נדרש לא רק לקרוא את ה' בהיותו קרוב כקריאת הציבור אלא עליו גם לדרוש את ה'.

מפה אנו רואים שיש שתי גישות לקרבת ה' – דרישה וקריאה, כך שתשובת הציבור שונה במהותה מתשובת היחיד. עבוד שתשובת הציבור דורשת רק קריאה לתשובת היחיד יש מימד נוסף וזהו הדרשה. מהן שתי תשובות אלו?

קריאה

הציבור נדרש רק לקרוא לה', קריאה היא פעולה פשוטה בה רק צריך שהאחר יקשיב, או יהיה קרוב. הסיבה לקרבה הזו מופיעה בפרשת דברים: "כי מי גוי גדול אשר לו א-לקים אֱלֹהֵינו כה' א-להינו בְּכָל קְרָאנוּ אֱלֹהֵינו".

כלומר היכולת לקרוא אל ה' הוא בסגולותינו כאומה, שיש לה שורשים וקרבת ה', קרבה זו מעניקה לנו גם את הקריאה לה' תמיד. המיוחד בפועלת הקריאה היא שמדובר במצב בו הנקרא קרוב אל הקורא ולכן כל הדרוש היא צעקה.

הקריאה של הציבור כתובה כבר במסכת תענית:

על הראשונה הוא אומר מי שענה את אברהם בחר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה, ברוך אתה ה' גואל ישראל

על השניה הוא אומר מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה, ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות

על השלישית הוא אומר מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם

דרישה

לעומת התשובה של הציבור על היחיד לפעול במישור אחר לחלוטין – דרישה. יחיד, אין את הקרבה התמידית הזאת ולכן הוא צריך לדרוש – אבל מהי דרישה?

את הפועל ד.ר.ש. אנו מוצאים בתנ"ך בכמה משמעויות:

משמעות ראשונה של דרישה היא לחקור ולבדוק. הדוגמה הבולטת ביותר בתורה היא לגבי עיר הנידחת (דברים י"ג, טו): "וְדִרְשֶׁתָּ וְחִקְרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אָמַת נְכוֹן הַדָּבָר וְנִשְׁעֲתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּקִרְבְּךָ".

משמעות שניה היא לבקש ולשאול, פועל זה אנו מוצאים בעיקר לגבי הליכתם של אנשים אל הנביאים לדרוש, ולשאול לגבי העתיד "ותלך לדרוש את ה'".

המשמעות השלישית מגיעה כתביעה כך מצינו למשל לגבי תביעת הנדירים של האדם מאת ה' (דברים כ"ב): "כי תדר נְדָר לה' א-להיך לא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ כִּי דָרַשְׁנוּ ה' א-להיך מֵעַמְּךָ וְהִנֵּה בְךָ חֻטָּא"

מפה אנו רואים שדרישה שונה במהותה מקריאה – לדרוש צריך להתאמץ יותר מאשר הקריאה.

מאמץ זה שיש בדרישה ממשיכה הלאה בפרק בישיעיהו ולא מסתיימת במאמץ של התפילה אלא כרוכה בד בבד גם בעזיבת החטאים:

עֲזֹב רָשָׁע דְרֹכָיו וְאִישׁ אֶן מִחֲשַׁבְתּוֹ יִנְשָׁב אֶל ה' וְיִרְחַמְהוּ וְאֶל א-להינו כִּי יִקְבָּה לְסֻלּוֹחַ

* הכותב הינו תלמיד שיעור ד' (מחזור מ"ב), המשרת כלוחם ומפקד בחטיבת הנח"ל.

לאחר קביעת תוקף האהבה והקרבה השרויות בין הצאן והרועה – רק אז אפשר לבוא להכרת החטא של ציבור (על התשובה, עמ' 88)

גם פה אנו רואים שאצל הציבור אין את אותה תביעה נפשית, שברון לב שיש ליחיד, לכן רק ליחיד נדרש לדרוש ואילו ציבור נדרשים לצעוק ולקרוא.

הסיבה להבדל זה מובן מאילו שכן הקב"ה אינו מגיע ומקשיב לכל הקריאות כלפיו רק כאשר האדם באמת דורש אותו ומחפש וחוקר ואף תובע את קירבתו יקשיב לו. הבנה זו של תשובה תואמת את הצורך בתשובה הכרוכה בוודוי, שכן מרכיבים אלו הם התבטאויות של דרישת ה'.

לסיכום ראינו שישנו שוני מהותי בין תשובת היחיד ותשובת הציבור, אצל היחיד עליו לקיים ראשית כל את מימד הדרישה כדי שיוכל לקרוא לה'. שנזכה לדרוש את ה' כך שישמע לתפילותנו.

לכאורה מה הקשר בין הדרישה אל ה' ועזיבת החטאים, אלא שפה טמון היסוד של תשובת היחיד – לא מספיק לצעוק אלא צריך לעזוב את החטאים.

צורת הוידוי

הרב סולובייצ'יק ממשיך בדרך זו של שתי המסלולים, היחיד והציבור, הלאה לאופי הוידויים. בוודוי הציבור (בחזרת הש"ץ) מתחילים בהקדמות, סליחות, לפני הוידויים לעומת זאת אצל וידוי היחיד (בתפילת לחש) מתחילים ישר בחטאים. מסביר הרב סולובייצ'יק:

ליחיד אין כל תביעה כלפי בורא, אין לו כריתות ברית עמו ולא מגיע לו שום דבר, כשהוא עומד לפני בורא יחיד הוא מרגיש הרגשה אחת 'חטאת'... לא כן וידוי הציבור נאמר מתוך מצב נפשי שונה לחלוטין אשר וידוי היחיד... רק

ויש בכך להסביר עוד טעם למה לא ניתנה תורה בארץ הקודש. כי אין אדם זורק עצמו לים בלא חליפת הצלה, וזה 'עצמות יוסף עמו', וקבלה בידנו שתינוק במעי אמו לומד את התורה מראשיתה ועד סופה, היא מורשה, היא ירושה. וכן יוסף שהורד לבור, היינו בור סוד שאינו מאבד טיפה, היינו 'סיני'. וגם במצרים היה בבור, שהתורה אינה תלויה מקום, וזה שאמרנו שהיא מחוץ לארץ ישראל. ויש להעיר קרבת מילת בור טיפש, ל-בור מאגר מים חיים, שהתורה מחכימת פתי.

ורבה, עוקר הרים, שזה הפך הר סיני – 'תהום רבה', לרמוז שחושך על פני תהום, שזו תורה שבעל פה, ובחיצוניות מסבכת את הכתוב, מחשיכה אורייתא רח"ל. ורבה על שם פרה ורבה, שדברי תורה פרים ורבים על ידו. ופרה באה לקנח צואת בנה, היינו שור, היינו 'יוסף'. ואלו ישראל שעושים סייג לתורה, עוברים על 'בל תוסיף'.

וזה לרדת לעומק העניין, לחשוף היסודות, לחזור לראשית – חושך על פני תהום, בחינת 'תחת ההר'. שעוקר עניינו לעמוד על העיקר, וזה ע"י הצינורות, היינו עורקים. זו תורה וזו שכרה, היינו זה ש-כרה, עוקר הרים.

ואני הקטן רק רציתי לבאר בקצרה, עניין ההפכי של צמד חמד הלז, וראה מה נפל ביד.

סיני VS עוקר הרים

דוד נוסן

רב יוסף – סיני, רבה – עוקר הרים (הוריות יד).
סיני ליוסף בעבור 'ומראש הררי קדם', ראש להרים. וכן נאמר – 'שכני סנה', וידוע הוא, שעל סיני התרחש מעמד הסנה, שסנה וסיני כמעט אחד הם, רק י-ה מפריד בינתיים.

וזה 'שכינה שורה ביניהם', שהאש אש של אהבה היא, לכן הסנה איננו אֶלֶל, אבל בחינת י-ה עוד לא היה שנאמר אז רק 'אהיה אשר אהיה', שהיה עוד בהסתר, שעוד לא נגלה במלוא עוזו, שלכך צריך ספרו בידו, הלו היא התורה.

ולמה על יוסף נאמר כזאת, ומה עניין יוסף להר סיני? ודע, שאחר שנתגלה על סיני שם של ארבע אותיות, קיבלנו סכום 'יוסף'. ועוד, שיוסף הוא בחינת גלות, בעבורו ירדו למצרים, וזה בחינת מקדים, כאותה תורה שהיא בדרך ארץ, למנוחה ולנחלה.

הרב חזי כהן ומוטי גוטמן העבירו שיחה נרגשת בנושא לבני שיעור א', תוך שהם מכינים אותם נפשית לצורך להיפרד מחברותיהם בחלק מהסדרים לצורך קידום פני השיבה.
בקשתנו שלוחה מכאן לכל מי שימצא דרדקי המסתובב חופשי מבלי מעש – משכהו לבית המדרש, אל מוטי גוטמן, ארנון בסוק או דוד ברא"ז, אחראי השב"שיים. וזכרו, כולנו היינו פעם שבר"שיים.

חדשות מחשח

הי דרומה! כוחותינו הצעירים (אוג' 12) שבפלוגת חרוב בבא"ח כפיר, זכו להקפצה דרומה אל אוגמ"ר 80 שבדרום הנגב החם. בד בבד, הם זכו לקבל פק"לים: אינחי דקל, שיינ ליפמן, יאיר קולטון ונפתלי שטון, זכו להצטרף לנושאי הטריג' והליאור, ונבחרו להיות קלעים. אריאל מולכו וברק רוט נמצאו ראב"קיסטים דיים כדי לתפקד כנגביסטים, אלרן בנדל ויהושע פרד' נבחרו לירות למרחוק רימוני 40 מ"מ, ואדיר סולמי יפרוץ "חור עכברים" עם טיל הלאו.
בקרב אדומי הכומות, שוב רב חלקם של הקלעים מבני הישיבה. דב אולוין ואליצור ואיתי שימל היו אלו שנבחרו בבוחן הקליעה, איתמר שטאל קיבל את האחריות על הלאו, וגלעד הסה התחיל לסלול את דרכו בהיבחרו כמפקד חוליה.
גם בשריון התקדמו מיטב בנינו למיון האכזר שבתוך המרכבה בין אלו שיוכלו לישון ברווח ובין אלו שלא. יואל רענן יתחיל את הכשרתו כנהג, ואילו איתן וקסמן ויהודה שינקלובסקי יאלצו לעמוד ולהטעין פגזים כבדים במהירות, תוך שהם מטופפים ברגלם על ה"55" בקצב שירה חסידית.
אצל הפו"מניקים, וזה נציגנו שחברונו, אלימאיר, בבוחן החובשים של פקמ"ז. בתקווה להשתמש בכך רק לטובה.
"ממני תראו וכן תעשו" – בו בזמן, סיימו שניים מבנינו את קורסי הפיקוד שלהם. עקיבא דודיסון משיעור ד' סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. מקרב שיעור ה' שעוד לובשים מדים, סיים ג'וש כהן קורסי קציני חי"ר, הוצב כמפקד מחלקת חוד בגדוד נחשון שבחטמ"ר עציון, וכבר מחפש חברותא לשעות שביני ביני.

חדשות

יצורים!
מצוייני שיעור ב' החלו רשמית את דרכם (הארוכה) בתכנית צורים. לאחר קורס פסיכומטרי אינטנסיבי בין הזמנים, ומבחן מפרך אף יותר בשבוע שעבר, יחיד הסגולה שעברו (כולם) החלו את התכנית עצמה במפגש ודיון במוצאי שבת עם הרב גורדין ונתנאל אפק. בהצלחה לכם מנהיגי העתיד!

לא קלה היא...
בשעה טובה החלו ממלאים את המסדרונות תלמידי "דרכינו". את בואם בישר טיש מיוחד ביחד עם בני שיעור א' במוצאי שבת שעברה. אנו מברכים אותם בשמחה, את החדשים והוותיקים כאחד!

עיר התינוקות
בימים אלו תחל הישיבה, כמידי שנה, להראות בשטחה פרצופים צעירים הקרויים בפי כל "טמוצ'ים". ציבור התלמידים מוזמן לקבל גם הוא מהצויות, ובעיקר – לא לרווח במירס של השומר על דמויות חשודות (אני יודע, הם נראים מפחידים).
זאטוטים מזן נוסף שימלאו את ישיבתנו החל מהתקופה הקרובה, הם השב"שיים. כן, אלו הם הימים בהם היצר הקדמוני של הישיבה נייער לחיים ודורש ממנה להבטיח את קיומו של דור עתידי. לכן, יש לעשות מאמצים על אנושיים לקבל את פניהם בברכה, ויש שהחמירו לחיך ולפנות בחום ובמאור פנים.

